

Agendapunt :
Voorstelnummer :
Raadsvergadering : 12 december 2013
Naam opsteller : Fractie GroenLinks
Informatie op te vragen bij : A.M. Kooiman
Portefeuillehouders :

Onderwerp: *Samen met Inwoners Bergen verzetten*

Aan de raad,

Beslispunt:	→ Samen met maatschappelijke organisaties, actieve Burgerorganisaties, ambtenaren en raad een werkwijze te ontwikkelen om initiatieven die bijdragen aan de gemeenschap te stimuleren en te faciliteren; → In kaart brengen voor welke beleidsvelden beleidsparticipatie mogelijk is en een werkwijze ontwikkelen waardoor beleidsparticipatie intergraal onderdeel wordt van het proces; → Deze nieuw werkwijze op 12-12-2013 aan de gemeenteraad voor te leggen voor besluitvorming
--------------------	---

Inleiding Initiatiefvoorstel Burgerparticipatie

Iedere politieke partij in de gemeente buigt zich nu over het verkiezingsprogramma. Die zullen naar verwachting vol staan met wensen, dromen en beloftes. Hoe kunnen we er voor zorgen dat Bergen een gemeente is en blijft waar inwoners zich thuis voelen, waar iedereen mee doet, waar gasten zich welkom voelen? Het kan, maar alleen als we intensief samenwerken met de inwoners van onze dorpen. Samen met de inwoners kunnen we Bergen verzetten.

Bij het maken van nieuw beleid gebeurt het al veelvuldig: eerst goed luisteren naar de wensen en ideeën van de inwoners en dan pas aan de slag. Toch valt er nog veel winst te behalen, is de afgelopen vier jaar wel gebleken. Wanneer de inwoners niet genoeg gehoord zijn of zich niet serieus genomen voelen, dan strand nieuw beleid vaak al in de eerste commissievergadering.

De aankomende vier jaar zal naast beleidsparticipatie meer ruimte moeten zijn voor de maatschappelijke initiatieven van de inwoners. Het hoort bij de tijd van nu om als overheid niet alle verantwoordelijkheid meer naar je toe te trekken, maar in vertrouwen inwoners de ruimte te geven om op eigen wijze maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

Het vergt een cultuuromslag binnen de raad, het gemeente bestuur en de gemeentelijke organisatie. Het is afstappen van het denken vanuit de beren op de weg, zoals beleid, geld, tijd, ervaring, aannames en precedentwerking. Het is groeien naar vertrouwen, faciliteren, durven en doen.

Dit voorstel is de weg die we willen bewandelen om de samenwerking tussen inwoners en gemeente ruim baan te geven.

‘Met de toenemende zelfstandigheid van mensen neemt ook het probleemoplossend en zelforganiserend vermogen van de samenleving toe. En zeker in de huidige omstandigheden zou het heel onverstandig zijn om daar in het kabinetsbeleid niet op aan te sluiten.’

Premier Rutte in de jaarlijkse Dreeslezing, 14 oktober 2013

‘Als je die dienstverlening anders organiseert, in platte organisaties, samen met inwoners dan kan je eigenlijk heel makkelijk met die zware oude instituties concurreren. Je bent goedkoper, kleinschaliger en werkt dicht bij inwoners. Buurtzorg Nederland dat thuiszorg lokaal en kleinschalig organiseert is daarvan een mooi voorbeeld. Dat zijn bewegingen die doorgaan. Hoe de economie ook aantrekt, we zullen niet meer op dezelfde manier onze portemonnee kunnen blijven trekken.’

. Van 1999 tot 2007 was van der Lans Eerste Kamerlid voor GroenLinks en in 2010-2011 voorzitter van de Visitatiecommissie Wijkenaanpak.

Jos van der Lans (1954), culturopsycholoog en zelfstandig journalist en publicist

WAAR GAAT DIT VOORSTEL OVER?

Kernachtig uitgesproken: de deuren open zetten!

De gemeente krijgt steeds meer taken van de landelijke overheid toegeschoven. En bij veel van die taken geldt: er moet meer, met minder geld. Daarnaast heeft de gemeente in toenemende mate te maken met inwoners die kritisch zijn, elkaar goed weten te vinden en die autoriteit niet vanzelfsprekend accepteren. Inwoners willen gehoord worden: zij willen meedenken als er nieuw beleid wordt gemaakt (beleidsparticipatie) en zelf ideeën in brengen die de samenleving versterken (sociale participatie). Dit geluid is overal hoorbaar. Het vraagt om veranderingen. Bij de inwoners (meer initiatief nemen en/of verantwoordelijkheid dragen), bij de ambtenaren (open staan voor inbreng en initiatief) en bij de raad (vertrouwen en durven los te laten).

1. Sociale participatie

Veel gemeenten besteden al aandacht aan het stimuleren van sociaal ondernemerschap. Het uitgangspunt is dat de overheid niet (meer) bepaalt, maar dat de overheid faciliteert en participeert. Deze overheidsparticipatie vraagt een andere opstelling van de overheid en van de politiek. Maatschappelijke initiatieven zijn niet van de overheid maar zijn en blijven van de initiatiefnemer. Sociale participatie kent vele namen (doe-democratie, burgerkracht, Burgermeesterschap) en wordt door velen (waaronder de Rijksoverheid, VNG en de Nationale Ombudsman) actief aangemoedigd.

Een drietal voorbeelden uit de gemeente Bergen:

- In september nog, naar aanleiding van de behandeling van de Toeristische Informatievoorziening in de raadscommissie, meldden zich maar liefst vier lokale initiatieven die deze taak van de VVV wilden overnemen. Zij hebben allen een visie op toerisme, een gezond eigen belang en daadkracht.
- Stichting Bergen Energie heeft als visie: Energie onafhankelijk en lokaal. De stichting bestaat uit enthousiaste inwoners die de gemeente willen helpen met de doelstelling: Energieneutraal in 2030.
- Woodlands Festival is een jaarlijks terugkerend festival in Bergen, gericht op jongeren en met duurzaamheid als uitgangspunt. Na drie jaar al een begrip in de wijde omgeving. Opgezet door enthousiaste vrijwilligers en van harte ondersteund door de gemeente in het kader van de Fairtrade en Millennium doelstellingen.

Medewerkers van de gemeente Bergen willen enerzijds inwoners stimuleren om zich in te zetten voor de gemeenschap, anderzijds mensen met initiatieven faciliteren. In de praktijk worden zij echter tegengehouden door regels, beleid, te kort aan geld of tijd, onwil, ervaring uit het verleden, aannames en de angst voor precedentwerking. Er heerst nog te veel een ‘Nee, want...’ cultuur in plaats van de gewenste ‘Ja, en...’ houding.

1.1. Hoe kunnen we sociale participatie ontwikkelen?

Er zijn vele manieren om sociale participatie (burgerkracht) te versterken. Wij stellen in de beslispunten voor om de mogelijkheden hiertoe samen met verschillende interne en externe stakeholders te onderzoeken en voorstel te doen voor een werkwijze die past bij onze gemeente. Om dit voorstel concreet te maken, geven we hierbij een aantal suggesties (let wel, deze zijn niet uitputtend!). De gemeente kan:

- sociale participatie faciliteren, door een aparte ambtenaar / portefeuille aan te wijzen die initiatieven de weg wijst, obstakels verkent en drempels slecht;
- bestuurlijke ondersteuning bieden;
- pilotproject benoemen, volgen en evalueren;
- een expertgroep van interne medewerkers en externe specialisten (uit de gemeenschap) samenstellen die mee denkt met initiatiefnemer(s);
- financieringsvormen aanbieden (denk aan de duurzaamheidlening);
- initiatieven stimuleren door hier over te communiceren, door netwerken met elkaar in contact te brengen en door podia te bieden.

1.2. Wat is het lonkend perspectief?

- Nieuwe verhoudingen tussen overheid en inwoners;
- Toenemende mogelijkheden voor inwoners om hun eigen leefomgeving te bepalen;
- Inwoners die rechtstreeks - zonder tussenkomst van een overheid - oplossingen voor maatschappelijke kwesties tot stand brengen;
- Een gemeente die loslaat, faciliteert en ruimte geeft aan initiatieven uit de samenleving.¹

2. Beleidsparticipatie

In het geval van beleidsparticipatie ligt het initiatief bij de gemeente. Zij betreft inwoners, organisaties en/of ondernemers bij de voorbereiding beleid of projecten en trekt ook samen op bij het plannen en uitvoeren hiervan. In 2009 is het visiedocument 'Burgers betrokken' vastgesteld. Hiermee is een kader gegeven voor beleidsparticipatie en wijkgericht werken. Bij beleidsvoorbereiding wordt al veelvuldig met deze kaders gewerkt. Een tweetal voorbeelden:

- **Factor C**

Met Factor C (Communicatie) neem je signalen van het hele speelveld vanaf het begin van een project of beleid mee (of haalt ze proactief op). Weten wat er leeft en daar slim op inspelen; dat is de kern van communicatief beleid maken. Projectleiders, managers en beleidsadviseurs werken hierin nauw samen met communicatieadviseurs. De methodiek is ontwikkeld door de Academie voor Overheidscommunicatie en heeft inmiddels ook al bij veel gemeenten haar intrede gedaan. Ook in Bergen wordt al op diverse grotere onderwerpen gebruik gemaakt van Factor C (de decentralisaties, de concernstrategie, project dienstverlening en voorzichtig aan ook in de samenwerking van de Duinstreekgemeenten). Bovendien wordt er momenteel aan een startnotitie gewerkt om de methodiek daadwerkelijk te borgen in de werkwijze van beleidsadviseurs, projectleiders en communicatieadviseurs.

- **Burgerraadpleging Dorp en Duin**

Na een moeilijke start is er bij de planvorming in Egmond gekozen voor vergaande beleidsparticipatie. De gemeente wilde alle partijen (inwoners, verenigingen, grondeigenaren, wijkverenigingen, klankbordgroep, de Sportraad BES en de provincie Noord-Holland) betrekken bij de plannen voor het gebied van het Watertorenterrein in Egmond aan Zee tot en met de oostkant van Egmond aan den Hoef. De inbreng via een digitale raadpleging vormde één van de bouwstenen van het raadsvoorstel. Bijna 400 mensen hebben hieraan deelgenomen.

¹ Uit: De Doe-Democratie, Kabinetsnota ter stimulering van een vitale samenleving, juli 2013

2.1. Hoe kunnen we beleidsparticipatie versterken?

Zoals gezegd, biedt het visiedocument 'Burgers betrokken' uit 2009 al een goede aanzet tot het implementeren van beleidsparticipatie in de gemeente. Er zijn al veel onderwerpen waarbij het succesvol wordt toegepast, maar er zijn ook beleidsterreinen waarbij beleidsparticipatie niet is overwogen. De uitdaging is om met de organisatie te onderzoeken op welke wijze beleidsparticipatie een structurele plaats kan gaan innemen. Dus: Versterken wat goed gaat en uitbreiden naar beleidsvelden waar participatie nog geen gemeengoed is!

2.2. Wat is het lonkend perspectief?

- Het verbetert de relatie tussen inwoner en bestuur. Het beleid sluit beter aan bij de ervaren problemen en realiteit en wint daardoor aan legitimiteit;
- Het draagvlak en de betrokkenheid van inwoners neemt toe. Het beleid wordt daardoor meer gezien als een gezamenlijk product;
- Het verbetert de kwaliteit van beleid doordat de beschikbare kennis, ervaring en creativiteit van belanghebbenden wordt benut. Samen weet en kan je meer;
- De uitvoering verloopt soepeler: Hoewel de voorbereiding van interactief beleid meer tijd kan kosten, wordt dat ruimschoots goedgemaakt door een soepeler verloop van vervolgfases en de uitvoering.

3. Welke stappen willen we nemen?

De eerste stappen op weg naar intensieve samenwerking tussen gemeente en inwoners zijn vervat in de onderstaande beslispunten:

1. Samen met maatschappelijke organisaties, actieve burgerorganisaties, ambtenaren en raad een werkwijze ontwikkelen om initiatieven die bijdragen aan de gemeenschap te stimuleren en te faciliteren;
 2. In kaart brengen voor welke beleidsvelden beleidsparticipatie mogelijk is en een werkwijze ontwikkelen waardoor beleidsparticipatie integraal onderdeel wordt van het proces;
 3. Deze nieuw werkwijze voor DATUM aan de gemeenteraad voor te leggen voor besluitvorming
- ***Wat besluit de raad/wat krijgt de raad als hij "ja" zegt?***
De raad besluit dat er verdergaand beleid ontwikkeld gaat worden aangaande burgerparticipatie en burgerinitiatieven.
Een werkwijze / toolkit waarbij meer vorm gegeven kan worden aangaande burgerparticipatie.
 - ***Waarom wordt dit onderwerp nu aan de raad voorgelegd***
Omdat door bezuinigingen en de economische crisis de rijksoverheid met de term "participatiesamenleving" de gemeente dwingt structuur te geven aan de uitvoering van dit fenomeen.
Omdat er steeds meer heftige, persoonsgerichte, ongenueanceerde signalen komen van (groepen) inwoners die ontevreden zijn over de manier waarop de besluitvorming op bepaalde beleidsterreinen tot stand komt.
 - ***Wie heeft er allemaal met de beslissing van de raad van doen?***
Met de beslissing van de raad om verdergaand beleid te gaan ontwikkelen hebben in eerste instantie van doen:
Beleidsambtenaren wijkgericht werken, communicatie en ontwikkeling
Griffie

Gemeenteraad en College
Maatschappelijke organisaties, actieve burgerorganisaties

- ***Waaruit bestaan de andere mogelijkheden om het doel te bereiken?***

Lijken niet voorhanden. De gemeente zal dit zelf moeten doen, zal zelf de regie moeten houden. Als je de ontwikkeling aan een extern bureau uitbesteedt zal het nooit een “resultaat van ons” worden. De bruggen moeten we zelf bouwen.

- ***Wanneer wordt de beslissing van de raad uitgevoerd, gerealiseerd en wanneer wordt de raad daarover gerapporteerd?***

Er zal een projectgroep in het leven geroepen worden die bestaat uit inwoners, medewerkers wijkgericht werken, medewerker communicatie en de griffie. Deze projectgroep schrijft een startnotitie waarin vermeld staan:

- Een beschrijving van het project “Inwoners verzetten Bergen” met daarbij een stappenplan en het eindresultaat
- De projectorganisatie
- Planning in tijd en budget

De startnotitie zal in februari 2014 aan de raad worden aangeboden.

De raad zal gedurende het hele proces steeds meegenomen worden.

- ***Welke middelen zijn met dit voorstel gemoeid?***

Waarschijnlijk zullen de middelen voor een deel uit bestaande budgeten kunnen komen.

In de startnotitie staan de benodigde middelen en de dekking daarvan opgenomen.

- ***Waarom moet de raad dit besluit met deze mogelijke oplossing nemen?***

Om onze gemeente nog mooier en leefbaarder te maken.

Bergen, 7 november 2013

Fractie GroenLinks Bergen NH

Ineke Braak – van Kasteel

Paul Edelschaap

Marian Müller

Odile Rasch